

การจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหมกรณีศึกษา ชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1
ซอยสายไหม 77 แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร
Solid waste management of Sai Mai District Office, case study Sai Mai
Villa Community, Village No. 1, Soi Sai Mai 77, Sai Mai Subdistrict, Sai
Mai District, Bangkok

นายฉัตรกร แก้วบุตรดี
รศ.ดร.ดำรงศักดิ์ จันทโททัย

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหมกรณีศึกษา ชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม 77 แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ เพื่อที่จะศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหมกรณีศึกษา ชุมชนสายไหมวิลล่า การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มศึกษาคือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในสำนักงานเขตสายไหมและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชนสายไหมวิลล่าผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับนำมาวิเคราะห์เพื่อที่จะได้หาความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกันตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการจากการศึกษา เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหมกรณีศึกษา ชุมชนสายไหมวิลล่า มี 3 ประเด็นหลัก ดังนี้คือ 1)วิธีการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสายไหมวิลล่า 2) ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม 3)แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยในอนาคต โดยรวมแล้ว ผลจากการวิจัยยังพบอีกว่าการจัดเก็บมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหมมีวิธีการจัดเก็บที่เป็นระบบแต่ควรที่จะส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้เรื่องการจัดการขยะภายในชุมชนยังต้องมีการพัฒนาจากที่เป็นอยู่เพื่อที่จะส่งผลให้เห็นถึงความสำคัญในด้านการจัดการขยะของชาวชุมชนสายไหมวิลล่า ซึ่งจากผลดังกล่าวที่ได้ศึกษามาจนอาจจะสามารถนำมาเป็นกระบวนการแก้ไข และเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอย ที่ประสบความสำเร็จต่อไปได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ :จัดการขยะมูลฝอย ,ชุมชน

- 1.บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม
กรณีศึกษา ชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม 77 แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร2.
นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- 3 .อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

Abstract

This study studied the solid waste management of the Sai Mai District Office as a case study. Sai Mai Villa Community, Village No. 1 , Soi Sai Mai 77 , Sai Mai Subdistrict, Sai Mai District, Bangkok has the following objectives: In order to study the solid waste management of the Sai Mai District Office, a case study. Saimai Villa Community This study is a qualitative research. The key informants and study group were officials involved in the Sai Mai District Office and key informants in the Sai Mai Villa community. The researcher collected data through in-depth interviews. Including studying various documents. After that, the received information is analyzed in order to find connections among various elements related to each other according to the set objectives. Results from the study Regarding solid waste management of Sai Mai District Office, case study The Sai Mai Villa community has 3 main issues as follows: 1) How to manage solid waste of the Sai Mai Villa community. 2) Problems affecting the solid waste management process of the Sai Mai District Office. 3) Guidelines for developing the solid waste management system in the future. Overall, the results of the research also found that the Sai Mai District Office's solid waste collection has methods. Systematic storage, but should promote education and learning about waste management within the community. Still need to be developed from what it is in order to show the importance of waste management for Sai Mai Villa community members. From the above results that have been studied, they may be able to be used as a corrective process. and is a guideline for management to promote cooperation in solid waste management that continues to be successful very well

Keywords: solid waste management, community

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษในปี 2021 ระบุว่า ที่ผ่านมามาประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยมากถึง 24.98 ล้านตัน ซึ่งมีเพียงร้อยละ 31.6 หรือคิดเป็นขยะ 7.89 ล้านตันที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ ในขณะที่มีขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้องอยู่อีกมากกว่า 7.81 ล้านตัน สร้างมลภาวะทางสิ่งแวดล้อมให้กับสังคมเป็นอย่างมากโดยจังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยในปี 2021 มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) กรุงเทพฯ มีปริมาณขยะมูลฝอย 4,458,110 ตัน 2) ชลบุรี มีปริมาณขยะมูลฝอย 1,003,750 ตัน 3) สมุทรปราการ มีปริมาณขยะมูลฝอย 917,975 ตัน. สำหรับจังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยน้อยที่สุด ได้แก่ สิงห์บุรี ที่มีปริมาณขยะมูลฝอยในปี 2021 อยู่ที่ 56,210 ตันเท่านั้น

ปัญหาขยะล้นเมือง ต่อเนื่องด้วยผลกระทบสิ่งแวดล้อมรุนแรง เช่นเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคขยะมูลฝอยมีทั้งความชื้นและสารอินทรีย์ที่ตกค้าง เมื่อเกิดการเน่าเปื่อยจะกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงวัน หนู หรือแมลงสาบ ซึ่งเป็นพาหะที่อาจนำโรคมายังคนได้ ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษทั้งในน้ำ ดิน หรือทางอากาศ โดยขยะโลหะหนัก เช่น พรอท แคดเมียม ตะกั่ว อาจปนเปื้อนต่อระบบนิเวศไปยังสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ซึ่งหากคนนำไปบริโภคก็จะได้รับสารพิษเหล่านี้สะสมอยู่ในร่างกายด้วย ในขณะที่การเผาขยะจะสร้างควันพิษซึ่งจะลอยอยู่ในอากาศ เมื่อสูดดมเข้าไปเป็นเวลานานอาจส่งผลเสียต่อระบบทางเดินหายใจได้ ดังนั้น ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย จึงไม่ใช่หน้าที่ของภาครัฐในการรณรงค์หรือส่งเสริมให้คนเปลี่ยนพฤติกรรมเพียงเท่านั้น แต่ต้องเป็นการเริ่มต้นเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างจิตสำนึกด้วยวิธีที่ ‘เห็นผล’ ชัดเจน ตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาของโรงเรียนรุ่งอรุณ ที่ประสบปัญหาขยะมากกว่า 200 กิโลกรัมต่อวัน จึงมีการหาทางแก้ปัญหาโดยการเริ่มสร้างระบบและโรงแยกขยะขึ้น เพื่อ ‘เปลี่ยนขยะเป็นทรัพยากร’ โดยนับสถิติปริมาณขยะของแต่ละชั้นเพื่อประเมินหากมีขยะมากเป็นพิเศษ ทำให้ภายในหนึ่งปีสามารถลดปริมาณขยะจาก 200 กิโลกรัมต่อวัน เหลือเพียง 29 กิโลกรัมต่อวันเท่านั้น หรืออีกกรณีที่มีกลุ่มคนที่สนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมและเห็นปัญหาพลาสติกกันเมือง เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในประเทศไทยพบว่าเกิดจากหลายปัจจัย จัดการไร้ประสิทธิภาพโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องและได้มาตรฐานไม่เพียงพอ ซึ่งมีจำนวนเพียง 115 แห่งเท่านั้น ประกอบกับการบริหารจัดการขยะของภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพ ที่รณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกขยะ แต่กลับไม่มีสถานที่และวิธีการกำจัดขยะอย่างเหมาะสม สุดท้ายแล้วก็ฝังกลบหรือเผาทำลาย ซึ่งสร้างมลพิษสะสม และใช้งบประมาณในการจัดการขยะสูงถึง 13,000 ล้านบาทต่อปี ตัวอย่างการจัดการที่มีประสิทธิภาพได้แก่ ประเทศไต้หวัน ที่มีการอำนวยความสะดวกในการแยกขยะควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยประชาชนจะต้องซื้อถุงขยะจากเทศบาล และต้องนำมาทิ้งที่รถขนขยะแต่ละสีที่แตกต่างกันตามแต่ละประเภทของขยะภายในเวลาที่กำหนดเท่านั้นวิธีนี้สามารถช่วยแก้ปัญหาการคัดแยกขยะได้อย่างมาก แถมยังเป็นการเก็บค่าจัดการขยะจากประชาชนทางอ้อมอีกด้วย

ในปัจจุบันปัญหาการจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่กรุงเทพมหานครกำลังประสบอยู่ โดยปัญหา เหล่านี้ เป็นปัญหาที่สะสมมานานและมีสาเหตุจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เช่น

การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ของปริมาณขยะมูลฝอยซึ่ง เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นทำให้ประชาชนมีการใช้จ่ายใช้สอยสินค้ามาใช้มากขึ้น ทำให้เป็นการเพิ่ม ปริมาณการผลิตขยะมูลฝอย ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลายพื้นที่ได้ ประสบ ปัญหา ไม่สามารถจัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาด ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการที่เหมาะสม และเกิดความขัดแย้งในการดำเนินการปัญหาขยะมูลฝอย และ สิ่งปฏิกูล จำเป็นจะต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสม จากสภาพ ปัญหาดังกล่าว เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหของ สำนักงานเขตสายไหมในระยะยาวจึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับ ผู้วิจัยจึง สนใจที่จะ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม เพื่อนำผลการศึกษาไป เป็นข้อมูล ประกอบการวางแผนการบริหารและจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรของสำนักงานเขตสายไหม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการยิ่งขึ้นต่อไป

สำนักงานเขตสายไหมมีพื้นที่ทั้งหมด 44.615 ตารางกิโลเมตร โดยแยกพื้นที่เขตการปกครอง ออก 3 แขวง ได้แก่ แขวงสายไหม แขวงออเงิน และ แขวงคลองถนน

ทิศเหนือติดกับอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ทิศตะวันออกติดกับอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และ เขตคลองสามวา ทิศใต้ติดกับเขตบางเขน ทิศตะวันตกติดกับเขตดอนเมือง มีประชากรกว่า 209,276 คน ตาม หลักการการผลิต ขยะของคน 1 คนจะผลิตขยะ 1 กิโลกรัม ต่อวัน ก็จะมีขยะอยู่ประมาณ 209,276 ตันต่อ วันโดยมีฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะเป็นผู้ให้บริการในการจัดการขยะในพื้นที่โดยมีรถ

ให้บริการทั้งหมด 37 คัน และสามารถจัดการเก็บขยะได้วัน 200 ตัน/ต่อวัน ชุมชนสายไหม วิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันเป็นชุมชนจัดตั้งมี บ้านเรือนทั้งหมด 150 หลังคา มีประชากรทั้งหมดประมาณ 500 คน ตามหลักการแล้ว การผลิตขยะ 1 คน จะผลิตขยะประมาณ 1 กิโลกรัม ต่อวันในชุมชนนี้จะมีขยะประมาณ 500 กิโลกรัม ต่อวัน ตามแผนการ จัดเก็บขยะของสำนักงานเขตสายไหม ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ มีแผนการจัดเก็บ แต่ขยะยังไม่ได้รับการจัดการ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะต้องศึกษาถึงการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสาย ไหมและการจัดการขยะครัวเรือนของชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำข้อมูลไปวางแผนดำเนินงานจัดการขยะ มูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหมและชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ให้เป็นชุมชนสะอาดและน่าอยู่อาศัยอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสาย ไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

1.3.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสาย ไหม กรุงเทพมหานคร

1.3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม

กรุงเทพมหานครในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย

ของสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีขอบเขตเนื้อหาของการศึกษา ดังนี้คือ 1) กระบวนการจัดการขยะในชุมชน 2) ปัจจัยด้านการจัดการขยะของสำนักงานเขตสายไหม 3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน 4) ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนสายไหมวิลล่า

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มศึกษา

กลุ่มศึกษาที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในพื้นที่ ชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีระยะเวลาตั้งแต่ช่วง พ.ศ.2540 จนถึง ปี ปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1 เพื่อทราบถึงผลกระทบของการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหมและทราบวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

2 เพื่อทราบปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร

3 เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม

กรุงเทพมหานครในอนาคต

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ทรงวุฒิ เรื่องวาทศิลป์ (2550) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุก ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการตามกำลังความสามารถของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน ผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สัญญา เคนาภูมิ (2551) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553, หน้า 12) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งอาจอยู่ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด หรือร่วมทำกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเองและชุมชน

จินตวีร์ เกษมสุข (2554 ,หน้า 3) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ รวมถึงการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทางการบริหารและการเมือง เพื่อกำหนดความต้องการในชุมชนของตน

ฉลาด จันทสมบัติ (2554 ,หน้า 166) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาสังคมหรือท้องถิ่นโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 6 ประการ ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมประเมินผล

บวรศักดิ์ อูวรรณโณ และคณะ (2554 ,หน้า 18) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม ของประชาชนไว้ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะการร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ สรุป ผู้วิจัยมองว่า

การมีส่วนร่วมคือการส่งเสริมสนับสนุนเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมขบวนการในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำของภาครัฐ

แนวคิดเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาวิชาการ

ความหมายของการประสานความร่วมมือ

เอ็ด สาระภูมิ (2546 , หน้า 68) กล่าวว่า ความหมายของการประสานความร่วมมือคือ การประสานงานความร่วมมือในการทำงาน ซึ่งเป็นงานพื้นฐาน ของการบริหารจัดการในองค์กร โดยทั่วไปควรให้ผู้รับผิดชอบในระดับต่าง ๆ มีอำนาจหน้าที่จริง ๆ และประสานงานให้เกิดความ ร่วมมือระหว่างแผนกและบุคคลเท่าที่จำเป็น ต้องประสานงาน โดยไม่ต้องตั้งตำแหน่งผู้ประสานงาน ซ้ำซ้อนกันอีก

วิทยา เชียงกุล (2546 , หน้า 68) ได้ให้ความหมายของการประสานความร่วมมือว่า เป็นการ ติดต่อ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือประสานงานกัน ร่วมมือปฏิบัติการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

เกษม อุทยานิน (2510 หน้า 1-26) ได้ให้ความหมายของการประสานความร่วมมือว่า เป็น งานประเภทหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาซึ่งมีความสำคัญมากเป็นสื่อสัมพันธ์ของหน่วยงาน 11 ย่อย หรือตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การ หรือสำนักงานใหญ่ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ไม่ซ้ำซ้อน หรือขัดแย้งการทำงาน ประสานกลมเกลียวเพื่อจุดประสงค์เดียวกัน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2532, หน้า 54) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประสานความร่วมมือเป็นกระบวนการเชื่อมสัมพันธ์กับบุคคล วัสดุ และทรัพยากรอย่างอื่น ๆ เพื่อการปฏิบัติงานบรรลุผล สำเร็จตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงานโดยจะเกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคล กับหน่วยงาน หรือระหว่างหน่วยงานกับอีกหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งไม่จำเป็นว่า หน่วยงานนั้นจะต้องมี เป้าหมายอย่างเดียวกัน หรือหวังผลอย่างเดียวกัน แต่การประสานงานจะช่วยให้รู้ซึ่งกันและกัน ว่า ใครกำลังทำกิจกรรมอะไรอยู่ และเพื่อเร่งรัดการทำงานให้เสร็จพร้อม ๆ กัน ในกรณีที่ต้องการ ผลงาน 2 อย่างนั้นให้เสร็จภายในเวลาเดียวกัน

สมบุรณ์ พรรณภาพ (2541 , หน้า 206) ได้ให้ความหมายของคำว่า การประสานความร่วมมือไว้ 2 ประเด็น คือ 1) การประสานความร่วมมือเป็นการเชื่อมสัมพันธ์บุคคล วัสดุ ทรัพยากร อย่างอื่น (Coordinating is a process of Unifying people, materials and other resources) เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จผลตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน 2) การประสานความร่วมมือ เป็นเรื่องของความร่วมมือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะทางใจเป็นสำคัญ ดังนั้นข้อตกลงขั้นปฐมของการ ประสานงาน คือ จิตใจอันหมายถึงความร่วมมือ และเมื่อเกิดความร่วมมือแล้ว การดำเนินงานให้ ประสานสอดคล้องก็จะติดตามมาโดยนัยนี้จึงอาจให้ความหมายของการประสานความร่วมมือ ได้ดังนี้ การประสานงานคือความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติจรรยาบรรณให้เรียบร้อย และ สอดคล้องกลมกลืนกัน เพื่อให้งานสมดุลง และสำเร็จตรงตามเป้าหมายในเวลาที่กำหนด

พนัส หันนาคินทร์ (2534 : 41) ได้ให้ความหมายของคำว่า การประสานความร่วมมือ การประสานความร่วมมือก็คือความต้องการที่จะประสาน หรือผนึกความพยายาม และการกระทำ ต่าง ๆ เข้าเป็นกลุ่มเป็นก้อน เพื่องานของหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินไปโดยสอดคล้องต้องกัน ดำเนินไป ในทิศทางเดียวกันด้วยความพร้อมเพรียงสู่จุดหมายปลายทางที่ได้ตั้งไว้โดยปราศจากความขัดแย้ง อันจะเกิดขึ้นไม่ว่าโดยความไม่เข้าใจ หรือด้วยประการใด ๆ การติดต่อสื่อความคิดจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้ร่วมงานบังเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเข้าใจจุดหมายของหน่วยงานนั้น ๆ การที่ผู้บริหารจะสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือกันนั้นเกือบจะไม่มีผล หากผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีน้ำใจ ร่วมมือประสานกัน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2546 : 183-185) ได้ให้ความหมายโดยสรุปเป็นรูปสมการว่า การประสานงานเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมดังนี้ 12 การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ Participation + cooperation + coordination + responsibility โดยแต่ละคำในสมการมีความหมายดังนี้ ความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมมือกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การประสานงาน หมายถึง การจัดให้มีการทำงานที่สอดคล้องกันในจังหวะเวลา

เดียวกัน ให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการกระทำงาน และการให้ความเชื่อถือ และไว้วางใจ

ประถม แสงสว่าง (2510 : 1 –6) ได้ให้ความมุ่งหมายของการประสานความร่วมมือดังนี้ 1. เพื่อประสานนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การให้สอดคล้องกันและมีเอกภาพ 2. เพื่อประสานบุคคลในองค์การให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ป้องกันปัญหาความขัดแย้ง ที่อาจเกิดขึ้น 3. เพื่อประสานการใช้งบประมาณ และวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ให้ได้สัดส่วนพอเหมาะเพื่อ ใช้ให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน 4. เพื่อประสานระหว่างกระบวนการท างานกับวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องและเป็นไป ในทิศทางเดียวกัน 5. เพื่อประสานแผนการดำเนินงานของหน่วยงานย่อยในองค์การและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สมิต สัชฌกร (2546 : 14-15) ได้รวบรวมความหมายซึ่งกล่าวโดยนักบริหาร และ นักวิชาการต่างให้ความหมายของการประสานความร่วมมือไว้หลายแง่มุมดังนี้ การประสานความร่วมมือ หมายถึง การร่วมกันกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ในขณะเดียวกันก็จัดแบ่งกิจกรรม หรือเรื่องที่จะทำเหล่านี้ออกเป็นหมวดหมู่เพื่อ มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบปฏิบัติ การประสานความร่วมมือ หมายถึง โครงสร้างหรือกระบวนการที่กลุ่มคนได้คิดขึ้น เพื่อ ใช้เป็นเครื่องมือในการมอบหมายการงานให้สมาชิกทำข้อ กำหนดความรับผิดชอบระหว่างบรรดา สมาชิก และจัดกิจกรรมไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การประสานความร่วมมือ หมายถึง กระบวนการและแบบแผนงานการทำงานของกลุ่มและเอกภาพของการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน 13 การประสานความร่วมมือ หมายถึง กระบวนการตรวจตราดูแลการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายบรรลุเป้าหมายอันเป็นวัตถุประสงค์ขององค์การนั้น โดยลักษณะสามัคคี สมานฉันท์ และมีประสิทธิภาพมากที่สุด การประสานความร่วมมือ หมายถึง การจัดระเบียบการทำงานของกลุ่มเพื่อให้เกิดเอกภาพ ในการจัดงานโดยมุ่งวัตถุประสงค์ร่วมกันอันหนึ่ง การประสานความร่วมมือ หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มหรือหน่วยงานทำงานร่วมกัน โดยมีความสามัคคีกัน เพื่อ งานสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ตามเวลาที่กำหนด การประสานความร่วมมือ หมายถึง การที่บุคคลหรือหน่วยงานในองค์การทำงานร่วมกับ คนอื่น หรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพ็ญญา คำมัจฉา (2564) ได้ศึกษาการประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตราย ชุมชน:ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการและผลการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายของ ชุมชน และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดการขยะของชุมชนในองค์การ บริหารส่วนตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการศึกษาวิจัย พบว่า มิติด้าน ประสิทธิภาพ กรณีศึกษามีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยและขยะ อันตรายอย่างต่อเนื่อง และประสบความสำเร็จ ในส่วน มิติด้านบริหารจัดการ มีการจัดสรรหน่วยงาน และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินโครงการหรือแผนงานสามารถลดค่าใช้จ่าย แต่การจัดสรร 35 ทรัพยากรด้านงบประมาณยังไม่เพียงพอเท่าที่ควร มิติด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชนในพื้นที่ให้ ความร่วมมือในการจัดทำโครงการตั้งแต่การจัดทำประชาคม จัดทำ

โครงการหรือกิจกรรม และ ประเมินผลโครงการ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่พอใจกับโครงการหรือกิจกรรม และสุดท้ายมิติด้านการ เรียนรู้และการพัฒนา ผู้นำองค์กรและบุคลากรมีความตระหนักถึงปัญหาขยะ รวมถึง มีความรู้ความ เข้าใจในการจัดการขยะ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนแต่บุคลากรในระดับ ปฏิบัติงานและงบประมาณยังไม่เพียงพอ

รุ่งนภา โพธิ์สกุล (2563) ได้ศึกษาบทเรียนความสำเร็จในการจัดการขยะของประชาชน บ้าน โรงวัว ตำบลคูสลอด อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สถานการณ์และ ความเป็นมาในการจัดการขยะ และเพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการขยะ ของประชาชนในชุมชน ในส่วนผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้การจัดการประสบ ความสำเร็จคือ ผู้นำชุมชนที่มีความ เข้มแข็งปฏิบัติตนให้เห็นเป็นแบบอย่าง และการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ตลอดจนอุปนิสัยของผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ที่รักความสะอาด การคัดแยกขยะที่ ต้นทางตามหลัก 3Rs ได้แก่ Reduce, Reuse, Recycle การใช้วงจร PDCA และดำเนินวิถีชีวิตตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เหลือขยะที่จะนำไป กำจัดด้วยวิธีการเผาให้น้อยที่สุด ปัจจัยที่ส่งผล ให้การดำเนินการจัดการขยะมีความยั่งยืนยิ่งขึ้น ได้แก่ การ สนับสนุนและส่งเสริม โดยองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานภายนอกหรือนักวิชาการ และ การให้ความรู้ความตระหนักแก่ ประชาชน

แสงระวี สานใจวงศ์ (2563) ได้ศึกษาตระหนักรู้ความยั่งยืนต่อการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจ หมุนเวียนใน อุตสาหกรรมพลาสติกของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยง ของแนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียนแนวคิดจากอู่สู่อู่ และแนวคิดการรีไซเคิล และเพื่อกำหนดเป็นกรอบ แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่ยั่งยืน สำหรับประเมินความยั่งยืนต่อการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียน ในอุตสาหกรรมพลาสติกของ ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า มีโครงการและผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพ เป็นการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจ หมุนเวียนที่ยั่งยืน ได้แก่ 1) เม็ดพลาสติกหมุนเวียนคุณภาพสูง 2) เม็ด พลาสติกชีวภาพชนิด PLA 3) เม็ด พลาสติกชีวภาพชนิด PBS 4) Mono Material Packaging และ 5) Chemical Recycling ซึ่งสามารถลด การสกัดเม็ดพลาสติกจากปิโตรเลียมได้ เป็นการออกแบบให้ สามารถนำทรัพยากรมาใช้หมุนเวียน ไม่สร้าง ของเสียแต่เป็นการสร้างวัตถุดิบให้กับการผลิตครั้งต่อไป ในส่วนกรณีศึกษาที่เป็นเพียงการประยุกต์ใช้วงจร สุดท้ายของเศรษฐกิจหมุนเวียนเฉพาะการรีไซเคิล วัสดุใช้แล้ว ยังไม่สามารถลดการใช้ทรัพยากรและลดการ สกัดเม็ดพลาสติกจากปิโตรเลียม ได้แก่ 1) โครงการ Upcycling the Oceans, Thailand 2) โครงการภายใต้ แนวคิด Circular Living 3) โครงการ Upcycling Plastic Waste Project 4) นวัตกรรมถนนพลาสติกรีไซเคิล 5) เงินทองจาก กองขยะ และ 6) โครงการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์พลาสติก ดังนั้น เพื่อให้การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจ 36 หมุนเวียนมีความยั่งยืน ต้องมีระบบการจัดการและการคัดแยกวัสดุหลังการใช้งานโดยร่วมมือกับ หน่วยงานภาครัฐ ผู้ผลิต และผู้บริโภคให้สามารถนำวัสดุกลับเข้าสู่วงจรการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง

ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม (2562) ได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ขยะมูลฝอยชุมชน: เทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วม ของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ซึ่งผลการศึกษา พบว่า เทศบาลนคร

นครศรีธรรมราชมีขยะมูลฝอยตกค้างในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย 1.12 ล้านตัน ใช้วิธีการกำจัดแบบเทกอง ระบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการ จัดเก็บและการกำจัดขยะมูลฝอย แต่ ยังขาดแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย แต่ยังคงขาดแนวทางการ จัดการขยะมูลฝอยชุมชน และไม่มีระบบการ คัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง ส่วนระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอยู่ใน ระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์อยู่ในระดับสูง ในส่วนการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลอยู่ในระดับต่ำ และสุดท้ายข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ เทศบาลต้องสร้างโอกาส ให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตั้งแต่การ ตัดสินใจร่วมวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล

เอกรินทร์ ตั้งนิธิบุญ และจิตติมา เกตุแก้ว (2562) ได้ศึกษาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูล ฝอยด้วย แนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ของชุมชนพูนบำเพ็ญ แขวงภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอยด้วย แนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) และสร้างรูปแบบชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะมูลฝอยด้วย แนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนพูนบำเพ็ญ รวมทั้งสร้างสื่อดิจิทัล สำหรับชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะมูล ฝอยด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ซึ่ง ผลการวิจัยพบว่า คราวเรือนในชุมชนพูนบำเพ็ญส่วนใหญ่ เป็นขวดพลาสติก เศษอาหาร เศษใบไม้ กิ่งไม้ ขวดแก้ว กระจกอะลูมิเนียม และเศษผ้า การทิ้งขยะมูลฝอย ของประชาชนในชุมชน จะทิ้งในถังขยะ ที่ทางสำนักงานเขตตั้งไว้เป็นจุด ๆ ในชุมชน จากการประชุมชุมชน เกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในการ จัดการขยะด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) พบว่าชุมชนมี ความต้องการที่จะดำเนินการ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ Zero Waste เพื่อเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้ที่เน้นการให้ความรู้ แก่ผู้เรียนรู้ให้เข้าใจถึง หลักการลดปริมาณและใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย โดยมีแผนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการ 2) พัฒนาสภาพแวดล้อม และ 3) พัฒนาสื่อเรียนรู้และเสริม ประสพการณ์ อีกทั้งมีสถานีการเรียนรู้จำนวน 5 สถานี ประกอบด้วย 1) ธนาคารขยะ 2) ดินอินทร์ 3) มหัศจรรย์มูลไส้เดือน 4) กลุ่มเกษตรกรคนเมือง และ 5) ร้านค้าเกษตรกรคนเมือง และการพัฒนาสื่อ ดิจิทัลใน รูปแบบวีดิโอขึ้นมา เพื่อสามารถแสดงผลการบนโทรศัพท์มือถือได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล โดยที่ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางและวิธี การศึกษาไว้ 2 วิธี ดังนี้

1. ดำเนินการศึกษาวิจัยทบทวนวรรณกรรม ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ รวมถึง เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนได้สืบค้นหาข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีอยู่ เพื่อที่จะ ได้นำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบกับ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.ทำการ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อที่จะให้ทราบถึงคำตอบ ได้อย่างละเอียดและครบถ้วน มีความหลากหลายในด้านต่างๆของการบริหารจัดการขยะของชาวชุมชนสาย ไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มศึกษา

ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตสายไหม กลุ่มศึกษาที่ผู้วิจัยได้เลือก มีจำนวน 9 คน โดยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้ที่มีทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ในการอยู่ในชุมชนมาอย่างยาวนาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล ได้ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลแบบปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นออกมาได้อย่างเต็มที่และเป็นอิสระ รวมถึงให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ จึงใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์นั้นได้แบ่งหัวข้อออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้คือ

1. ประเด็นคำถามปัญหาการจัดการขยะของสำนักงานเขตสายไหม
2. ประเด็นคำถามเกี่ยวผลกระทบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสายไหมวิลล่า

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้ว ได้จัดทำข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ของผู้ให้สัมภาษณ์มาจัดลำดับข้อมูลที่สำคัญแต่ละคน เพื่อให้สามารถจำแนกข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ

2 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์มาวิเคราะห์ ร่วมกับข้อมูลทางเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวคิด ทฤษฎี บทความเชิงวิชาการและผลงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อที่จะนำมาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะได้นำไปสู่การเขียนรายงานสรุปการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ ร่วมกันอย่างเป็นระบบมาทำการเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่อที่จะแสดงถึงความสำคัญของข้อมูลให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นไปตามข้อเท็จจริงทั้งในเชิงเหตุผลและทำการเขียนรายงานสรุปและตีความตามหลักวิชาการ รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยพรรณนา การบรรยายถึงการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหมกรณีศึกษา ชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม 77 แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เพื่อชี้ให้เห็นถึงกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหมกรณีศึกษา ชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม 77 แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

ผลของการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลได้พูดถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน ปัจจุบันพื้นที่เขตสายไหมเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นที่พักอาศัยมีการสร้างและปรับปรุงถนน สะพานข้ามแยก ทางลัด ทางเชื่อม เพื่อให้การสัญจรสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น มีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรเป็นจำนวนมากทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของจำนวนหลังคาเรือนและประชากร ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม มีบริษัท ห้างร้าน สถานประกอบการ เช่น ตลาด ธนาคาร มินิมาร์ท เป็นต้น มีการจ้างงานในพื้นที่มากขึ้น นำมาซึ่งประชากรแฝงอีกจำนวนมาก

ทั้งนี้จำนวนปริมาณขยะก็มีจำนวนมากเพิ่มขึ้นตามมา ทำให้ต้องเก็บขยะเพิ่ม แต่จำนวนอัตราคนงานเท่าเดิม อีกต้องขยายพื้นที่รถเก็บขนมูลฝอยออกตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย ทำให้ต้องลดจำนวนคนงานลงจากเดิม จากรถอัดขยะ 5 คัน ต้องใช้คนงาน 4 คน ออกมาเป็นคันละ 3 คนแทน และต้องเก็บเฉลี่ย 1 เดือนถึง 40 รอบต่อคัน จากเดิม เฉลี่ย 55 รอบต่อคัน ซึ่งการลดปริมาณจำนวนคนงานลง เพื่อเพิ่มพื้นที่นั้น ทำให้การจัดเก็บขยะมูลฝอยได้น้อยลงด้วย เนื่องจากก่อนจะลดคนงานลง เคยจัดเก็บขยะได้ประมาณ 230 ตันต่อวัน แต่ปัจจุบันจัดเก็บขยะมูลฝอยได้ ประมาณ 200 ตันต่อวัน สาเหตุเพราะคนงานน้อย รอบในตารางเข้าจัดเก็บขยะน้อยลงตามไปด้วย

ทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้าง เข้าเก็บขยะไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ สาเหตุจากคนงานน้อยและบางวันมาไม่ครบจำนวน ส่งผลทำให้คนที่อยู่เพิ่มภาระทำงานหนักเพิ่มขึ้นอีกด้วยผู้ให้ข้อมูลตอบไปในทิศทางเดียวกันว่า มี โดยประธานชุมชนจะเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับทางสำนักงานเขตสายไหมพิเศษ หากมีขยะตกค้างจนส่งกลิ่นเหม็น ในการพัฒนาทางชุมชนทำอะไรไม่ได้มากเพราะติดปัญหาทางด้านพื้นที่ ที่ยังไม่ได้เป็นสาธารณะได้แต่จัดกิจกรรมทำความสะอาดตามถนนในซอยที่ทำงานทุกๆเดือนตามหน้าบ้านส่วนของสำนักงานเขตไม่ค่อยเข้ามาทำกิจกรรมนานๆครั้งทำให้ขาดความต่อเนื่อง

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม กรณีศึกษา ชุมชนสายไหมวิลล่า ในครั้งนี้ โดยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ

- 1 เพื่อศึกษาวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสายไหมวิลล่า
- 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม
- 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยในอนาคต

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาในการศึกษา จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ของหน่วยงานของรัฐ และผู้ให้ข้อมูลของชุมชน โดยผู้ศึกษาได้สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการสัมภาษณ์ สรุป ผลการศึกษาดังนี้

- 1 การจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ส่งผลกระทบต่อชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร อย่างไร

การจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ส่งผลกระทบต่อชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ทำให้ขยะตกค้างเกิดการเน่าเหม็นส่งกลิ่นรบกวนชุมชนทำให้ไม่น่ามองและเสี่ยงต่อการแพร่เชื้อโรคและยังทำให้ชุมชนคาดคะเนไม่ได้ว่าจะมีรถมาจัดเก็บขยะวันไหนเวลาไหนทำให้เกิดกังวล และในชุมชนก็ไม่มีจุดรวมขยะของชุมชนอีกด้วย มีแต่เอาไว้บ้านใครบ้านมัน ถ้ารถมาเก็บหากไม่อยู่บ้านก็ไม่สามารถทิ้งขยะได้ ถึงแม้ว่าประธานชุมชนจะรณรงค์ให้คัดแยกขยะแล้วก็ตาม ขยะที่มีไม่มากก็สามารถรวบรวมได้เช่นกันและทำให้ผู้พักอาศัยไม่สบายใจ

- 2 ปัญหาได้บ้างที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร
- 3 ปัญหาด้านพื้นที่ที่มีการขยายตัวตลอดเวลา มีหมู่บ้านจัดสรรหลายโครงการขึ้นใหม่ๆรวมทั้งห้างร้านและผู้ประกอบการรายใหม่ ทำให้การผลิตขยะเพิ่มขึ้นด้วยเป็นเงาตามตัว
- 4 ปัญหาด้านบุคลากรซึ่งมีจำนวนจำกัด ไม่ตอบโจทยกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นและบางส่วนก็มาปฏิบัติงานไม่ครบจำนวนในการให้บริการ ผู้ที่ปฏิบัติงานเกิดการรับโหดมากขึ้นจนไม่สามารถปฏิบัติงานได้ครบเวลา ส่งผลทำให้ขยะตกค้างเกิดความเดือดร้อนให้กับประชาชน
- 5 ปัญหาด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีจากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่รูปแบบเดิมในการให้บริการโดยรถ 1 คัน จะมีคนงานให้บริการจัดเก็บขยะอีก 4 คน ด้วยเหตุผลที่ว่าประชาชนยังสะดวกที่จะทิ้งขยะที่หน้าบ้านตัวเอง และพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่อำนวย

อภิปรายผลการวิจัย

1 เพื่อศึกษาวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาพบว่าชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานครมีจำนวนครัวเรือน 150 หลังคา มีประชากรประมาณ 500 คน มีความหลากหลายของอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย เพราะพื้นที่อยู่ใกล้ตลาด ที่มีขนาดใหญ่ จึงทำให้มีคณกลุ่มหนึ่ง ที่อยู่บ้าน ในขณะที่คนอีกกลุ่มหนึ่งเดินทางไปทำงานตามวิถีชีวิต และช่วงเย็นกลุ่มประกอบอาชีพพ่อค้าแม่ค้า ก็จะออกจากชุมชนไปค้าขายถึงประมาณ 3 ทุ่มก็จะกลับเข้ามาที่พักอาศัย ด้วยความที่เป็นพ่อค้าแม่ค้าก็จะจับจ่ายใช้สอยที่หลากหลาย เพื่อมาประกอบอาหารไปจำหน่ายในวันถัดไป จึงเป็นวัฏจักรในชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร อย่างนี้ตลอดมา ในบริบทคนในชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะเป็นประเภทเพื่อลดปริมาณขยะในแต่ละวัน และเพื่อมีรายได้เสริมอีกช่องทางหนึ่ง

โดยเข้าหลัก **ทฤษฎีการมีส่วนร่วม** ดั่งนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วม เมตต์ เมตต์การุณจิตต์ (2553 : หน้า 12) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิดร่วม ทำกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเองและชุมชน

ชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานครได้รู้ถึงปัญหาในการให้บริการ ของสำนักงานเขตสายไหม ในการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ไม่มาตามวันที่กำหนด จึงได้จัดการขยะมูลฝอยของตัวเอง เพื่อลดปริมาณ และหาประโยชน์ เป็นรายได้อีกช่องทางหนึ่ง โดยเข้าหลักการที่ว่า การมีส่วนร่วมทั้งทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะ ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ และ ทำกิจกรรมต่างๆที่มีผลกระทบต่อตนเอง และชุมชน จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามทฤษฎีที่ตั้งไว้

5.2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

สำนักงานเขตสายไหมมีพื้นที่ทั้งหมด 44.615 ตารางกิโลเมตร โดยแยกพื้นที่เขตการปกครองออก 3 แขวง ได้แก่ แขวงสายไหม แขวงออเงิน และ แขวงคลองถนน

ทิศเหนือติดกับอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ทิศตะวันออกติดกับอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และ เขตคลองสามวา ทิศใต้ติดกับเขตบางเขน ทิศตะวันตกติดกับเขตดอนเมือง มีประชากรกว่า 209,276 คน และ ยังไม่รวมประชากรแฝง ตามกฎหมายจัดตั้งการแบ่งเขตต้องมีเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ให้บริการ ต่อจำนวน ประชากร 1 แสนคน แต่ง ณ ปัจจุบัน มีประชากรอาศัยในพื้นที่ 2 แสนกว่าคน และยังไม่รวมประชากรแฝง และตลาด ห้างร้านผู้ประกอบการรายใหม่ที่เพิ่มขึ้น เพราะพื้นที่มีการขยายตัวตลอดเวลา จึงทำให้ขยะก็เพิ่ม มากขึ้นเช่นกัน

จึงทำให้ค้นพบปัญหาดังต่อไปนี้

1 ด้านพื้นที่ ที่มีขนาดใหญ่แบ่งเป็นแขวงได้ 3 แขวงได้แก่ แขวงออเงิน แขวงสายไหม แขวงคลองถนน และ แบ่งพื้นที่ในการจัดเก็บขยะได้ 29 พื้นที่ และเป็นพื้นที่ที่ซับซ้อนกับเขตใกล้เคียงและมีการขยายตัวตลอดเวลา

2.ด้านบุคลากร บุคลากรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1 ลูกจ้างประจำ 2 ลูกจ้างชั่วคราว

1 ลูกจ้างประจำจะมีอัตราที่แน่นอน และจะผูกคัมครองด้วยกฎหมายจัดตั้งมีสวัสดิการเหมือนกับราชการ

2 ลูกจ้างชั่วคราว จะเปิดรับก็ต่อเมื่ออัตรากำลังขาดไม่สามารถรับได้เยอะ จะรับได้ก็เท่าที่กฎหมายกำหนด และสวัสดิการก็ยังไม่สมบูรณ์ บุคลากร 2 กลุ่มรวมกันได้แต่ต้องไม่เกินกรอบกำลังที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ 144 คนซึ่งกฎหมายกำหนดรองรับกับประชาชนในพื้นที่ 1 แสนคน แต่ปัจจุบัน บุคลากร 144 คนให้บริการ กับประชาชน ถึง 2 แสนกว่าคน จะเห็นได้ว่าประชาชนในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ ที่ให้บริการไม่สอดคล้องกัน

3 ด้านอุปกรณ์ และเทคโนโลยี

สำนักงานเขตสายไหมจะมีทั้งรถและรถหลวงตั้งข้อมูลต่อไปนี้

ประเภทรถยนต์ของกรุงเทพมหานคร

ได้แก่ รถยกภาชนะขนาด 8 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 4 คัน รถเปิดข้าง ขนาด 1.5 ตัน จำนวน 1 คัน รถเปิดข้าง ขนาด 2 ตัน จำนวน 2 คันรถบรรทุกกระบะ เทท้าย 6 ล้อ จำนวน 5 คัน ประเภทรถเข็นอัตรัดขยะขนาด 2 ตัน จำนวน 7 คัน รถอัตรัดขยะขนาด 5 ตัน จำนวน 21 คัน รถยกภาชนะ 3 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 2 คัน

จะเห็นได้ว่าประเภท รถยกภาชนะมีน้อยกว่า ประเภทรถอัตรัดขยะ ซึ่ง 2 ประเภทนี้มีลักษณะทำงานที่แตกต่าง กัน รถยกภาชนะสามารถทำงานโดยใช้กำลังพลน้อย 1 คนก็

สามารถทำงานได้ แต่รถอัตรัดขยะใช้กำลังพลเยอะ 1 คัน ใช้กำลังพล 4-5 คน จะเห็นได้ว่า ด้วยกรอบกำลังพล ที่มีน้อย ต่อประชากร และยังมีรถที่ใช้คนเยอะอีกด้วย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาชุมชนสายไหมวิลล่า ม.1 ซอยสายไหม77 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

1 ด้านพื้นที่ในเขตพื้นที่ของสำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร ควรสำรวจพื้นที่ว่ามีลักษณะอย่างไร มีความหนาแน่นขนาดไหน ควรได้รับรถในการให้บริการแบบไหน พื้นที่ที่มีความคล่องตัวหรือไม่อย่างไร แบ่งกลุ่มพื้นที่ออกเป็นกลุ่ม เพื่อจ่ายต่อการดูแลและเลือกที่จะให้บริการในรูปแบบใด เช่นพื้นที่ไหนแคบรถเข้าจอดเก็บบ่อบายาสบาย ไม่สะดวกก็ให้ทำจุดที่ขยบรวม เพื่อใช้รถยกภาชนะเข้าจอดเก็บแทนเหมือนจุดขยบรวมในตลาดพื้นที่ไหนมีที่กว้าง รถเข้าจอดเก็บสะดวกก็ควรเลือกใช้ รถอัดขยแทน หากเป็นไปได้ก็ควรเลือกใช้รถยกภาชนะ เพราะจ่ายต่อการจัดเก็บ และใช้เจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บไม่มากในการให้บริการ 1 คน หรือ 2 คนเท่านั้น

2 ด้านบุคลากร ควรแก้กฎหมายให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ แก่กรอบอัตราใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และเมื่อบุคลากรในยามเจ็บป่วยควรมีอัตราทดแทน เพื่อไม่ให้ไปโหลดผู้ที่มาปฏิบัติงาน ตรวจสอบสุขภาพ จัดฝึกอบรมการให้บริการ การประสานงาน ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ปฏิบัติงานและชุมชน เพื่อสร้างประสิทธิภาพ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของรัฐ จากการศึกษาพบว่ารถไม่ได้จับเก็บตามวันที่กำหนด และยังไม่สามารถรู้ได้เลยว่าจะเข้ามาจัดเก็บเมื่อไหร่อย่างไรหากบุคลากรไม่เพียงพอควรให้เอกชนเข้ามาบริหารเพื่อให้ประชาชนบริการที่ดีกว่า

3 ด้านอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ควรมีความหลากหลายในการให้บริการและให้ทันสมัยสามารถตอบปัญหาทุกพื้นที่ได้ และควรให้เจ้าของพื้นที่เป็นคนสำรวจพื้นที่และเลือกที่จะจัดซื้อหรือจัดจ้างรถที่มีความเป็นเฉพาะให้เข้ากับพื้นที่ และ ควรใช้เทคโนโลยี เข้ามาช่วยในการติดตามและตรวจสอบ เพื่อให้เป็นรูปธรรม เช่น มีตัวบันทึกข้อมูลประจำหมู่บ้านหรือชุมชน ทำการบันทึก รถเข้าออก ระยะเวลาในการให้บริการ ในการจัดเก็บขย และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงหรือหาสาเหตุในการให้บริการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรศึกษาปัจจัยในด้านอื่นๆ ที่เป็นส่วนประกอบสำคัญในการจัดการขยของชุมชน จากชุมชนที่มีลักษณะและมีพื้นที่ใกล้เคียงกันและแตกต่างกัน

2 ควรที่จะมีการศึกษาและหาแนวทางการจัดการขยของสำนักงานเขตอื่นๆและการนำขยมาแปรรูป ของชุมชน จากชุมชนอื่น ๆ เพื่อที่จะได้แนวทางทั้งแนวคิดและวิธีการที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไป ตามยุคสมัย

บรรณานุกรม

ทรงวุฒิ เรื่องวาทะศิลป์. (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่ บริการของโรงเรียน ล้อมแรดวิทยา อำเภอเถิน จังหวัด เชียงใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สัญญา เคนาภูมิ. (2551). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง. (วิทยานิพนธ์ รัฐ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ(2554) รายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ /ผลงานนักวิชาการสิ่งพิมพ์สถาบันพระปกเกล้างานวิจัยสถาบันพระปกเกล้า

เอ็ด สาระภูมิ. (2546). ศัพท์ทางการบริหาร. (เอกสารชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

วิทยา เชียงกุล. (2546). ศัพท์บริหารจัดการ. (เอกสารพัฒนาความรู้สมาชิกชมรมพัฒนาความรู้ ด้านกฎหมาย). ชัยนาท : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท.

เกษม อุทยานิน. (2510). การติดต่อประสานงานหลักบริหาร. กรุงเทพฯ : สายธาร.

นพพงษ์ บุญจิตร์ดุลย์. (2532).บนเส้นทางสู่ผู้บริหารการศึกษา.กรุงเทพฯ:เอกวิถ์การพิมพ์.

นิรันดร์ จงวุฒิวาศน์. (2546). กลวิธีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาชุมชน : สำนักวิจัยและพัฒนา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบูรณ์ พรรณมาภพ. (2541).หลักเบื้องต้นของการบริหารโรงเรียน.กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.

พนัส หันนาคินทร์. (2534). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

สมิต สัชฌกร. (2546). เทคนิคการประสานงาน. กรุงเทพฯ : สายธาร.

ประถม แสงสว่าง. (2510). รูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรานุกรม.